

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 56

Eesti, videosild

Teisipäev, 05. mai 2020

Algus 14.00, lõpp 16.19

Juhataja: Sven Sester (esimees)

Protokollija: Elis Themas (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Riho Breivel, Jüri Jaanson, Kalev Kallo, Kalvi Kõva, Kristen Michal, Kai Rimmel

Komisjoni ametnikud: Kaido Rosin (nõunik-sekretariaadijuhataja), Piia Schults (nõunik), Mari Tänav (konsultant)

Puudusid: Annely Akkermann ja Mihhail Korb

Kutsutud: Erakond Eestimaa Rohelised esindajad Fideelia-Signe Roots ja Olev Tinn; Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi siseturuosakonna toote ohutuse ja tarbijakaitse talituse juhataja Thea Palm ja nõunik Merike Ring; Eesti Pürotehnikute Liidu juhatuse liige Eduard Tani; Eesti Linnade ja Valdade Liidu nõunik Kalle Toomet ja arendusjuht Ott Kasuri (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivse pöördumise "Ilutulestik ilma ohvriteta" arutelu

Sven Sester juhatas istungi sisse ning sõnas, et ilutulestiku teemadel on Riigikogus arutelusid olnud ka varem. Näiteks, eelmise aasta jaanuaris võeti menetlusse kollektiivne pöördumine ilutulestiku maksustamise teemal, kus sooviti suunata maksudest laekuv tulu vabatahtlike päästjate toetamiseks. Tol korral oli juhtivmenetlejaks rahanduskomisjon ning antud pöördumine ei leidnud komisjoni toetust.

Fideelia-Signe Roots tõi välja, et kuigi ilutulestik tundub aastavahetuse teema olevat, lasti tema maja taga ka eelmisel nädalal rakette, kuna pürotehnika müük ja kasutus on lubatud aastaringelt. Erakonna Eestimaa Rohelised soov ei ole ilutulestik täielikult keelustada, vaid kehtestada täiendavad piirangud nii müügile kui ka kasutusele. Roheliste murekohaks on loomad ja loodus, näiteks hetkel on käimas lindude pesitsusaeg ning paugud häirivad neid. Samas on olulisel kohal ka julgeolek. Näiteks, võib pürotehnikat rakendada relvana, vigastades või tappes nii inimesi kui ka lemmikloomi. Inglismaal on julgeolekukaalutlustel eraisikutel avalikus kohas ilutulestike kasutamine keelatud igal ajal. Samuti on Rootsi astunud samme, et teatud tüüpi rakette keelustada. Ilutulestik võib põhjustada õnnetusi ja põlenguid, mistõttu tekib koormus tervishoiusüsteemile ning kulub maksumaksja raha põlengukahjustuste likvideerimisele ja haigete ravimisele. Lisaks vigastustele, mis tekivad ilutulestikuga pihta saamisel, põhjustavad haigusi ilutulesiku laskmisel eralduvad tahked osakesed, mis tungivad sügavale kopsudesse ja sisenevad vereringesse, mis põhjustab

südame- ja veresoonkonna haigusi ning vähki. Peale selle võivad kahjulikud ained sattuda ka veekogudesse ja põhjavette ning sealt kaudu veeloomade ja inimeste organismi. Üheks probleemiks ilutulestike kasutamisel on ka suurenenud müra- ja valgustase, kuna ilutulestiku poolt tekitatav müra võib ületada 140 dB, aga kuulmist võib kahjustada juba 85 dB. Enim on mürast ohustatud väikelapsed, haiged, eakad ja sõjaveteranid. Petitsiooni üheks ettepanekuks on keelata ilutulestikud loomaaedade, farmide ja varjupaikade läheduses, kuna näiteks koerad võtavad valguse efekti ja paugutamist rünnakuna ning võivad kodust ära joosta ning samuti on sarnaseid ettepanekuid tulnud ka hobusepidajatelt, kes on välja toonud, et hobuseid säärane müra häirib. Lindude kohta on tehtud erinevaid uurimusi, kust on selgunud, et kui paugutamine pihta hakkab, ärkavad linnud üles, lendavad sihitult liiga kõrgele, kus on külm, või lendavad liiga kaua ja surevad kurnatusse, külma kätte või nälga. Eelnevatest mõtetest tulenevalt on tehtud viis ettepanekut ilutulestike müügi ja kasutamise piiramiseks.

Thea Palm ütles, et pürotehniliste toodete müüki on reguleeritud aastaid ning viimati jõustus uus lõhkematerjaliseadus 2017. aasta juulis. Selle ajendiks oli Euroopa Liidu uus pürotehniliste toodete direktiiv, kuna sarnane mure tagada turul suurem ohutus oli tõusetunud ka teistel riikidel. Tooted, mis turul ringlesid olid erineva kvaliteediga ning võisid kujutada ohtu kasutajatele. Sama seadusega ajakohastati toodete müügi- ja kasutuspiiranguid, et oldaks teistes riikides kehtivate piirangutega samal tasemel ning ettevõtjatel oleks lihtsam orienteeruda nõuete osas. Avalikus kohas käitumise reeglid olid paika pandud juba varasemalt ja neid ei muudetud ning öörahu rikkumine oli samuti juba varasemalt keelatud. Lisaks eeltoodule on alates 2010. aastast keelatud paugutite jaemüük. Pauguteid saavad kasutada ainult ettevõtjad oma majanduse- ja kutsetegevuse raames. Reeglite kehtima hakkamise ajast on optimaalne aeg kaks aastat, kui võiks hakata hindama, kas reeglitel on olnud positiivne või negatiivne mõju. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium korraldas 2019. aasta alguses ümarlaua, kuhu kutsuti kohalikud omavalitsused, ettevõtete esindajad ja Siseministeerium ning üheskoos püüti hinnata olukorda ning kas reeglite muutmiseks on vajadust. Tol korral oli seisukoht, et vaja on mõjutada inimeste hoiakuid teadlikkuse tõstmise kampaaniate kaudu ning samuti saavad kohalikud omavalitsused näidata initsiatiivi ja kutsuda inimesi üles vastutustundlikule ilutulestiku kasutamisele. Õnnetused ja häiriv mõju, mis toodetest tulevad on seotud valdavalt toodete vale kasutamisega. Ühtlasi tutvustas ta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esialgseid ettepanekuid tänase olukorra parandamiseks, mida Erakonna Eestimaa Rohelised poolt välja pakutud mõtete alusel analüüsiti (lisa 1).

Mari Tikan sõnas, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja töi välja kohtumise, kus fookuseks oli ohutus, ehk mõeldi, kuidas pürotehnika oleks lõpptarbija jaoks ohutu. Paljud ettepanekud, mida arutati kattusid ka hetkel Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt välja tooduga. Siseministeerium saab rääkida politsei ja pääste poolest. Viimase osas ollakse nõus ettepanekutega, mis lõpptulemuses vähendavad õnnetusi, kuna pürotehnika väljakutseid on palju ning veerand nendest on tulekahjud. Politsei poole peal ollakse nõus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukohaga, et muudatused, mis puudutavad piiranguid, peavad olema selgelt läbi mõeldud ning kuna piirangud tähendavad ka järelevalvet, ei tohiks lisakoormust tekkida ei kohalikele omavalitsustele, politseile ega Tarbijakaitse- ja Tehnilise Järelevalve Ametile.

Eduard Tani kommenteeris, et igal aastal rakendatakse ilutulestiku müügi mitteostmise üleskutse mingi ürituse või organisatsiooni etteotsa. Näiteks soovitatakse annetada kiirabiauto ostuks, vähihaigete laste toetuseks või kehtestada ilutulestikule maks vabatahtlike päästjate toetamiseks. Kuigi Eestimaa Roheliste erakonna petitsioonis oli välja toodud, et paugutamine kestab novembrist kuni jaanuarini, näitab müügistatistika midagi muud. Valdavalt avatakse müügikohad alles detsembri alguses ning viimase aja statistika näitab, et ilutulestiku müük on kõige suurem aasta viimasel nädalal. Mis puudutab ettepanekut soovitatava müügi ajavahemiku jaoks, siis sellega suureneb ka illegaalse kauba maht ning poodides toodete ladustamine, mis ühtlasi tekitab plahvatusohu. Soov kasutada ilutulestikku ainult 31. detsembril kella 6st õhtul kuni kella 2ni öösel ei ole mõistlik, kuna Soomes on juba selline

piirang ning seal on vigastatute arv suurem kui Eestis. Samuti suureneb ilutulestiku müügikeeluga välismaalt tellimise osakaal, kus kaupadel pole eestikeelseid kasutusjuhiseid. Eestimaa Roheliste ettepanek, et pürotehnikat võiks kasutada kohaliku omavalitsuse kirjalikul loal võib tekitada korruptsiooniohtu. Roheliste üheks sooviks oli ka pürotehniliste toodete keelamine haiglate, vanadekodude, hooldekodude ja lasteasutuste juures, kuid juba praegu on haiglate läheduses suured ilutulestikud keelatud. Samas vanadekodudes olivad võivad just tahta ilutulestikku näha. Mis puudutab *lasershowsid*, siis nende puhul pole uuritud kahjulikkust silmadele ning samuti on sellised vaatamängud kordades kallimad. Lisaks sellele puudub *lasershowd* vaadates suur emotsioon, mida ilutulestik pakub. Suurte ilutulestike keelamine suurendab ka lärmi hajutatust, kuna inimesed ostavad endale ise ilutulestikke, selle asemel, et koguneda kokku ja vaadata suurt linna korraldatud vaatamängu. Oluline on välja tuua, et Euroopa Liidus müüdiv ilutulestik peab omama standardeid ning nii suur heli nagu 140 dB ei ole lubatud. Lisaks sellele on Briti Kuninglik Linnukaitse Ühing leidnud, et linnud mõistavad ilutulestikku tavalise äikesetormina. Ekslikult arvatakse, et ilutulestik on keskkonda reostav, kuigi tegelikult koosneb vedelev prügi papist ja savist ning laguneb enne kevadet ning üldjuhul koristatakse tänavad peale uue aasta saabumist kahe päeva jooksul ära. Kui ilutulestikul tekib tõrge ja see ei plahvata, tuleb sellised jäätmed viia maaletoojale, kes hävitab toote vastavalt nõuetele ning klient saab kogu raha tagasi. Ilutulestiku õnnetuste kohapealt on Eesti Euroopas üks eesrindlikumaid inimeste proportsiooni arvestades. Vaadates ilutulestiku müügireegleid, siis Saksamaal on lubatud müük tavapoodides, kuid Eestis on mõeldud, et kui inimene ostab ilutulestikku otse teenindajalt, saab ta küsida lisainfot. Rootsis on keelatud pulgaga raketid, mitte suured ilutulestiku patareid ning Inglismaa on suurimaid ilutulestiku importijaid. Kokkuvõtteks võib öelda, et ilutulestiku petitsioon kogus 2028 allkirja, kahjuks polnud võimalik poolt hääletada. Ilutulestiku jae käive küündib 5 miljoni euronist aastas, kusjuures keskmine ost jääb 40 – 50 euro vahele. Sellest tulenevalt ostis ilutulestikku ligikaudu 100 000 inimest. Tekib küsimus, kui 2 % inimestest on ilutulestiku vastu, siis kas maksab ülejäänute emotsiooni rikkuda.

Kalle Toomet sõnas, et toetab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Siseministeeriumi seisukohti ning nagu Siseministeeriumi esindaja välja tõi on pürotehnika teemaga istunud mitmel korral koos ja 2017 a seadusemuudatused said sisse viidud just tänu sellele. Kui rääkida ilutulestikust siis räägitakse ilu tulestikust, ehk emotsionaalsest sündmusest. Seaduse reguleerimine on tagada nõuded, ohutus elule, tervisele, keskkonnale ja varale. Kui vaadata, mida kohalikud omavalitsused on välja toonud, võib kinnitada, et praegu kehtiv seadus on valdavalt kohalike omavalitsuste poolt aktsepteeritud ja reguleeritud heakorra eeskirjadega. Avalik kord on omavalitsustes tugeva kontrolli all. Mis puudutab ettepanekuid, siis suurelt jaolt ei toeta Eesti Linnade ja Valdade Liit kollektiivses pöördumises välja toodut, kuid samas ollakse nõus sellega, et ilutulestiku kättesaadavus, müük ja müügikohad on teema, millega võiks edasi minna, nii nagu on ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis arutatud, et kas müügikoht peaks olema suurkaubanduskeskustes avalikult sisse tulles kättesaadav, või peaks olema eraldi ettevalmistatud müügikohad. Kui vaadata ilutulestiku kättesaadavust vanuselt, siis leiab liit, et 18-aastane isik võib osta F2 ja F3 pürotehnilisi seadmeid, kuid F1 kohta on kohalikud omavalitsused arvamisel, et 12-aastane on liiga noor, et selliseid rakette soetada ning see vanus võiks olla 16 aastat. Samas müügi keelustamine ei ole väga selge ja hea näide, kuna kui täna kaubandusest kätte ei saa, siis e-kaubandus on alternatiivina olemas. Mis puutub ajalisse piirangusse, siis on Eesti Linnade ja Valdade Liit seda meelt, et ainult suursündmustel ilutulestiku lubamine ei ole aktsepteeritav ning inimestele peaks jääma valikuvabadus ka perekondlike sündmuste ajal rakette lasta. Kui vaadata järelevalvet, siis on tegemist tagantjärgi meetmega, ehk kahju on tehtud ja sellele järgneb sanktsioon. Sellest tulenevalt peaksid piirangud olema kõikidele kasutajatele ühtemoodi arusaadavad, et vähendada sanktsioneerimise vajadust ning antud meetmest saaks ka ennetav meede. Täna on kohalikud omavalitsused väljendanud oma arvamust, et kehtiva seaduse reguleerimine suuremal määral ei ole mõistlik, kuid samas ollakse valmis arutama üksikuid ettepanekuid.

Sven Sester võttis ette Erakonna Eestimaa Rohelised poolt välja toodud ettepanekud ning uuris, kas kellelgi on müügitingimuste ettepaneku osas küsimusi. Samuti sõnas, et laua taga olivad kitsendusi ei toeta ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on välja toonud, et arutleda võib eraldi müügikohtade üle.

Fideelia-Signe Roots täheldas, et SA Keskkonnaõiguse Keskus on teinud uuringu, mida Erakond Eestimaa Rohelised on oma kollektiivses pöördumises kasutanud.

Sven Sester sõnas, et teine ettepanek puudutab ilutulestiku kasutamist ainult 31. detsembri õhtul teatud kellaajal. Praegune seadus näeb ette, et öösel võib ilutulestikku kasutada vaid kolmel tähtpäeval: aastavahetusel, Eesti Vabariigi aastapäeval ja jaanipäeval. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium nendib, et vajalik oleks täpsustada lõhkematerjaliseadust ja tuua otseviide korrakaitseaduses sätestatule.

Olev-Andres Tinn ütles, et antud ettepanek on suuresti tulnud koerte omanike poolt, kuna koerad lähevad paukude peale hüsteeriasse ning samuti mõjub ilutulestik halvasti voodihaigetele.

Sven Sester tõi välja, et kolmandaks ettepanekuks oli keelata pürotehnika toodete kasutamine erinevates kohtades. Näiteks, lasteasutused, loomade varjupaigad, vanadekodud ja nende läheduses olevad alad, kuna praegu selliseid piiranguid pole. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi arvates võiks tulevikus mõelda pürotehnika kasutamise nõuete täpsustamisele tiheasustusega aladel.

Neljandaks ettepanekuks oli soovitada kohalikele omavalitsustele keskkonnasõbralikemaid lahendusi, mida laua taga olivad ei toetanud ning ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium nentis, et selline otsustuspädevus on kohalikel omavalitsustel olemas.

Viimaseks ettepanekuks olid taevalaternad, mis reostavad keskkonda ja on ohtlikud.

Jüri Jaanson tundis huvi, mida täpselt tähendab tiheasustustega aladel piiramine ning kas näiteks Pärnu rannas tohiks rakette lasta või mitte.

Sven Sester sõnas, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on öelnud, et tiheasustustega alade all peetakse silmas pigem korrusmajade läheduses olevaid kohti.

Thea Palm vastas, et randa käsitletakse avaliku ruumina ning tiheasustuse all peetakse pigem silmas seda, millega antud ala on täidetud. Näiteks, eelpool toodud korrusmajad. Samas on tegemist esialgsete mõtetega ning piirangute proportsionaalsust tuleb veel hinnata.

Ministeerium leiab, et kohalikel omavalitsustel on siin piisavalt suur pädevus otsustamaks, kus nähakse keskmisest kõrgemat ohtu.

Fideelia-Signe Roots lisas, et rannas ilutulestiku tegemine on nii mõneski riigis keelatud, kuna see võib reostada veekogusid.

Kristen Michal uuris Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, kas on tulemas mingi konkreetne plaan ning kas ajakava või väljatöötamiskavatsus on juba olemas, kuna Tallinnast on pöördunud mitmed inimesed tema poole tiheasustusega kohtades ilutulestike laskmise asjus.

Sven Sester sõnas, et tõenäoliselt ootab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ära, milline on majanduskomisjoni arvamus antud teemal.

Thea Palm vastas, et on nõus majanduskomisjoni esimehega, et tänane arutelu on raami andmine, selleks, et selgitada välja, millised ettepanekud jäävad lauale ja millega tuleks edasi minna. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis peaks ettepanekuga väljatulekule eelnema väljatöötamiskavatsus, kuna tegemist on suure sekkumisega antud valdkonnas. Ministeeriumi hinnangul sõltub ajaraam ka sellest, milliseks ajaks soovitakse, et uus olukord kehtima hakkaks.

Kristen Michal täpsustas, et küsimuse mõte on kahesuunaline, kuna pidev muutuv õigusolukord ei loo kindlust turuosalistele ja samuti loovad regulatsioonid ebaselgust omavalitsustele ja inimestele.

Thea Palm vastas, et õigusloome kavades sellel aastal seda eelnõu planeeritud ei ole.

Olev-Andres Tinn sõnas, et metsatulekahjud ja veekogude reostused on seotud Hiina laternatega, kuna maandumisel võivad nad veel põleda ja sellega metsa süüdata või vette maandudes sinna hulpima jääda.

Mari Tikan ütles, et kõiki ettepanekuid kuulates on paljud probleemid lahendatavad inimeste teavitusega, andes neile rohkem informatsiooni. Eesmärgiks ei peaks olema müügi piiramine, vaid inimesteni info viimine, milline on õige ja ohutu käitumine.

Sven Sester võttis päevakorrapunkti kokku ning nentis, et koosolekul on jäänud kõlama, et konkreetsed ettepanekud keeldude ja piirangute osas ei ole proportsionaalsed ning nendega sellises mahus ei nõustuta. Küll aga jõuti arutelu arusaamani, et mitmete roheliste püstitatud ettepanekutega tasuks edasi töötada. Leiti, et müügi täielik keelamine ei taga toodete mittetarnimist Eestisse, kuna naaberriikides on aastaringne müük lubatud, küll aga võiks hakata analüüsima pürotehnika müügi suunamist selleks spetsialiseerunud kauplustesse. Sellega jääks ära niinimetatud impulssostud. Pürotehnika kasutamise osas jõuti majanduskomisjonis tõdemuseni, et rohkem tuleks teha teavitustööd ja vajadusel viia lõhkeaineseadusesse sisse konkreetne otseviide korrakaitseaduses sätestatule. Pürotehnika kasutamisel tiheasustusega aladel, kus müra- ja valgusefektid võimenduvad (korrusmajade vahetu lähedus) ja avaldavad vahetut mõju (loomade varjupaigad, loomaaiad, haiglad, hoolde- ja vanadekodud) võiks olla selgemad piirangud. Neid ettepanekuid peaks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium edasi arutama. Eesmärk ei ole keelamine ja keelustamine, vaid ühelt poolt teavitus ning teiselt poolt pürotehnika kasutamise täpsustamine.

Otsustati:

1.1. mitte nõustuda kollektiivses pöördumises esitatud ettepanekutega esitatud kujul. Anda Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile suunis jätkata arutelusid erinevate turuosalistega ja tulla peale analüüsi ja arutelusid välja võimalike muudatustega (konsensus: Riho Breivel, Kalev Kallo, Kalvi Kõva, Kristen Michal, Kai Rimmel, Sven Sester).

(allkirjastatud digitaalselt)
Sven Sester
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elis Themas
protokollija

Väljavõte õige
Elis Themas